

# gospodarske, obrtniške in národne.

izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. marcija 1894.

## Politiški oddelek.

### Po deželnih zborih.

#### II.

Razprave v kranjskem deželnem zboru vršile so se letos nekoliko mirnejše, nego prejšnja leta. Nasprotja mej obema narodnima strankama so se nekoliko ublažila, če tudi še niso prenehala. Bili so trenotki, ki se je kazalo, da je stari spor pozabljen, in sta obe narodni stranki se pokazali složni bodisi v političnih, bodisi v narodno-gospodarskih vprašanjih. Semtertja se je pa seveda pokazal stari razpor. Tako moramo z obžalovanjem opaziti, da je več predlogov, kateri so se stavili, podpiral le jeden del narodnih poslancev. Tako so podpisali Hribarjev predlog o nedeljskem počitku samo napredni, predlog gosp. Povšeta zastran gorenjskih planinskih pašnikov pa samo konservativni slovenski poslanci. Taki dogodki so obžalovati, bodi si že, da se predlog drugim slovenskim poslancem ni predložil, bodi si, da ga podpisati niso hoteli, ker ne prihaja iz njih kluba.

Pri takem postopanju pa le stvar trpi. Precej je že na tem ležeče, kako podpiran pride predlog v zbornico, ker to ne ostane brez vpliva na daljše razpravljanje stvari. Tudi je mnogo na tem ležeče, da se pokažemo složni proti našim nemškim nasprotnikom. Važen je bil predlog gosp. Povšeta o gorenjskih planinskih pašnikih. Končno pa ta predlog ni imel zaželenega vspeha. Prav lahko je mogoče, da je ne povse ugodnega vspeha to nekoliko krivo, ker se je skušala vsa stvar le nekako izkoristiti za konservativno stranko. V tem slučaju je to bilo povsem neumestno, ker se je že naprej moralo vedeti, da bodo naši nemškutarji poskusili s kako zvijačo vso stvar narediti iluzorično. Zato bi bilo dobro, da se je vsa narodna stranka poprej o stvari posvetovala, in jo spravila pred zbornico kot stvar vse narodne stranke, ne pa le jednega njenega dela.

Baš pri tej stvari je bila potrebna pomoč vlade.

Vlada se pa gotovo bolj ozira na predloge, ki prihajajo od velike večine zbora, nego če jih sproži le jedna sama frakcija.

Mi zatorej želimo, da se duhovi vedno bolj pomirjajo, da bi pri prihodnjem deželnozborskem zborovanju se mej narodnimi poslanci pokazala najlepša sloga.

V kranjskem deželnem zboru so Nemci v manjšini in sicer v taki manjšini, da ne morejo dosti vplivati na delovanje deželnega zbora. Mogočen faktor pa postane ta nemška manjšina, ako Slovenci nismo jedini. V tem slučaju odločujejo Nemci in to gotovo ne Slovincem v korist. Tukaj nikakor ne smemo prezreti, da naši Nemci niso samo nasprotniki naši narodnosti, temveč so tudi v narodnogospodarskem oziru. Naši Nemci so kot zastopniki velikega kapitala jako malo naklonjeni malim in srednjim stanovom, kakor nam že kažejo razmere na Gorenjskem. Zaradi tega ne škodujemo našemu narodu le v narodnem temveč tudi v gospodarskem oziru, ako se prepiramo mej seboj v veliko veselje Nemcev in nemškutarjev.

Jedinosti je posebno sedaj treba, ko vsled premenjenih razmer v Avstriji nemški liberalci dobivajo dan za dnevom večjo veljavo. Koalicijska vlada bode povsod podpirala nemštvo, ker so nemški liberalci njena glavna opora. Vladna pomoč pa precej šteje, kar nas uči skušnja iz prejšnjih let, ko so še vladali liberalci v Avstriji.

Iz povedanega je razvidno, da je nam treba jedinstvi, ako hočemo kaj veljati in kaj doseči. Pričakujemo, da se to prepričanje vedno bolj utrjuje in v bodočem deželnozborskem zasedanju se tudi praktično pokaže.

V kranjskem deželnem zboru so narodni zastopniki pri več prilikah pokazali, da nikakor niso pripravljeni odstopiti od naših narodnih zahtev. Videlo se je, da koalicija ni dosedaj še ugonobila narodne odločnosti in da so se jako motili tisti, ki so mislili, da s koalicijo spravijo narodno vprašanje s sveta. Dogodki v kranjskem deželnem zboru so jasno pokazali, da je moč narodne ideje silnejša, nego je pa moč tistih politikov, ki bi radi avstrijske narode zazibali v nekako narodno spanje. Videli smo, da so branili narodno stališče možje, ki hodijo na

Dunaji s koalicijo. Razen jednega se nobeden narodnih poslancev ni upal prav ogrevati za koalicijsko politiko. Iskrene zagovornike je koalicija imela jedino mej Nemci, kar dobro osvetljuje njen pomen in njeno vrednost.

Reči pa moramo, da najvspešneje je pa bilo delovanje deželnega zbora na narodnogospodarskem polji. Storilo se je več jako važnih sklepov, zlasti se je mnogo storilo za vodovode, kateri so jako potrebni za nekatere kraje. Posebno za Dolenjsko se je veliko storilo. Še pozni rodovi bodo imeli korist od tega, kar se je v deželnem zboru letos ukrenilo. Videlo se je pa tudi pri teh vprašanjih, da se daleč motijo tisti, ki mislijo, da so narodno gospodarske razmere polje, na katerem bi Slovenci z Nemci lahko vkupe delovali. V več važnih narodnogospodarskih vprašanjih kakor v vprašanji zastran gorenjskih pašnikov, v vprašanju vodovoda v Suho krajino so Nemci zavzemali povse drugačno stališče nego Slovenci. Njim ni pred očmi občni blagor prebivalstva, zlasti ne blagor našega kmetstva, temveč jedino interesi velike industrije in pa velikega posestva. Najbolj so pa to pokazali, ko je bil razgovor o novi železniški zvezi s Trstom.

Kdor količkaj pozna razmere v naši deželi, ve, da bi naši deželi največ koristila železnica iz Škofjeloke v Divačo. Naši Nemci, zlasti njih vodja baron Schwegel pa na vso moč zagovarja železnico skozi Bohinj. Ta železnica bi v prvi vrsti koristila le kranjski obrtni družbi, večino dežele bi pa od te proge ne imela prav nobene koristi. Našim Nemcem je obrtna družba več nego naše kmetijstvo, več nego napredek naših mest.

Zborovanje kranjskega deželnega zbora je nam pokazalo, da moramo biti jako previdni, ako imamo opraviti z našimi Nemci, če nečemo našega naroda pripraviti v veliko narodno pa tudi narodnogospodarsko nevarnost. Posebno ne smemo za nobeno ceno slepo tavati za Nemci in zaupati vabljivim glasovom.

## Politični pregled.

**Mladočehi.** — Dunajski listi nekoliko manj zabavljajo proti Mladočehom. Nekateri jih celo po malem hvalijo. Celo konservativni „Vaterland“ več tako ne maha po njih. Mladočehi v tem svoje politike niso premenili in torej mora biti kak drug povod tej premembi. Koncem deželnega zbora je Nемец dr. Hallwich v kaj laskovem govoru priznal, da so Mladočehi pri vsem pozeitivnem delu pridno sodelovali. Priznaval je, da je Nemcem potrebna češčina in izrekel nado, da se nemški in češki narod sama mej sabo sporazumeta brez sodelovanja družih faktorjev. Mladočehi so na to dali še precej laskav odgovor. Te laskave govore so pa z nekakim strahom poslušali veleposestniki. Začeli so se bati, da se Mladočehi in Nemci sporazumijo in potem sami ostanejo povse brez vsega vpliva v deželnem zboru. Dunajski listi so nehali Mladočehe napadati, ker je mogoče, da bodo kdaj sodelovali z Nemci. Glasilo veleposestnikov „Vaterland“ si pa tudi misli, da ne gre preveč hujskati proti Mladočehom, ker bi vsled tega Mladočehi se tem prej utegnili zavezati z Nemci. Potem bi za češke veleposestnike minoli lepi časi, ne bili bi več odločilen faktor v avstrijski notranji politiki.

**Državni zbor** zopet zboruje. V jedni prvih sej mu je vlada predložila zakon o omejevanji krošjarstva. Ta zakon bi bil jako koristen in bi posebno veliko pripomogel, da bi se nekoliko odkrižali židovskih krošnarjev, ki povsod vsiljujejo svoje slabo blago in peharijo neskušene ljudi. Liberalni listi so pa jako nevoljni z načrtom tega zakona in kriče, da bode s tem trgovina na škodi za več milijonov. Ker v državnozbornski večini odločujejo liberalci, je malo upanja, da bi novi načrt zakona bil vsprejet. Najverojetnejše je, da obleži v odseku.

**Volilna reforma.** — Vlada je naznanila vodjam koalicijskih strank načela, po katerih sestavi novi volilni red. Govori se, da se indirektno volitve pridrže v kmetijskih občinah in da se napravi nova kurija 40 do 50 poslancev, v kateri bodo volili delavci v mestih. Kmetijski delavci pa volilne pravice še ne dobé, menda zaradi tega, ker se veleposestniki boje, da bi njih hlapci in delavci ne začeli politikovati in premišljati svojega neugodnega stanja. Nemškim konservativcem bode s tem tudi ustrezno, ker imajo tudi strašen strah pred hlapci, ker menda socialne razmere v planinskih deželah na deželi niso baš vzgledne. V državnem zboru se je dosedaj že večkrat slišalo tožiti o slabih hlapcih, ali če bi hlapci dobili volilno pravico, bi pa utegnili kaj izvedeti o slabih gospodarjih.

**Civilni zakon na Ogerskem.** — Generalna debata o civilnem zakonu, to je predmet, s katerim se sedaj bavi ogerska zbornica poslancev. Razprave so kaj burne. Posebno se pa opaža, da je jako pičlo število tistih govornikov, ki bi s cerkvenega stališča pobijali civilni zakon. Navadno pa pobijajo vladno predlogo s strankarskega ali pa državno-pravnega stališča. Toliko je že gotovo, da se vsprejme v zbornici poslancev z veliko večino. Katoliki upajo na gospodsko zbornico, katero upanje je pa pač slabo. Gospodska zbornica se bode javaljne upala upirati vladi, ker se jej je bati, da jo sicer še odstranijo. Ko se je bila uprla mešanim zakonom z židi, so jo takoj preustrojili in jej vzeli mnogo vpliva, sedaj bi je pa utegnili kar pomesti.

**Nemčija.** — Te dni pričela se je v nemškem državnem zboru razpravljati trgovinska pogodba z Rusijo. Nekateri računijo, da bo vlada dobila večino in bo tako sprejeta pogodba, drugi zopet hočejo vedeti, da bo predloga pala. Veliko razložka pri številu glasov gotovo ne bode. Brezdvomno je, da vlada razpusti zbornico, če se pogodba zavrže.

**Srbija.** — Razmere v Srbiji so še vedno iste. Milan ne zapusti Belegagrada in zaradi tega vse zmešnjave in nevolja mej narodom. Mej radikaleci kaže se že očitna agitacija in hujskanje proti dinastiji. Policija je več agitatorjev že zaprla. — Rusija zahteva baje odločno, da zapusti Milan srbsko ozemlje in je zagrozila, da pretrga vse diplomatske zveze s Srbijo, če se to ne zgodi. — Gotovo je, da bi Milan takoj odšel, ko bi se mu dal kak denar. Tega mu pa skoro Srbija ne bo dovolila, ker mu je že itak dosti dala. Če se bo pripetilo, da bo tekla kri, na vesti bo imel vse Milan.

**Italija.** — V zbornici je predložil finančni minister program za uredbo državnega gospodarstva Deficit za l. 1894/95. je preračunjen na 177 milijonov lir, dolgovi finančne uprave znašajo pol milijarde. Za uredbo državnega gospodarstva je minister predlagal prihranke pri upravi v znesku 45 milijonov in zvišanje davkov in davščin za 100 milijonov lir. Vrh tega je najeti posojilo. Poslanci niso bili nič kaj zadovoljni z nasvetom finančnega ministra, kajti povišanju davkov se odločno zoperstavljajo. Bi li Italija zamogla zmagovati še višje davke, ki so že itak največji, je prav dvomljivo. Drugače pač naj si pomagajo, prenehajo naj s carinskim bojem s Francijo in v vojaške namene naj ne vtikajo toliko milijonov in kmalu bodo finančne razmere zboljšane. — Čuje se, da je kralj dovolil, da se njegovi dohodki iz državne blagajnice skrečijo za več milijonov frankov.